

DE

D E

WOMAD

C A N O N

VAN

V A N

ONDER-

O N D E R A F

AF

DE CANON VAN ONDERAF
woensdag lezingen AKI / ArtEZ
van 9 t/m 30 november

- Δ
- 9 ochtend 11 uur: Merijn Bolink
middag 14 uur: Henrik Kröner
Δ
- 16 middag 14 uur: Geert Voskamp
avond 19 uur: Florette Dijkstra
Δ
- 23 ochtend 11 uur: Ben Kruisdijk
middag 14 uur: Harmen Liemburg
Δ
- 30 middag 14 uur: Mirjam Kuitenbrouwer
avond 19 uur: Karin Seijdel

CANON
BETEKENT LETTERLIJK 'WET'
OF 'AANVAARDE REGEL'.
IN HET VERKEER IS HET
AANGENAAM DAT IEDEREEN DIE
DEZELFDE KANT OPGAAT AAN
DEZELFDE KANT VAN
DE WEG RIJDT OP STRAFFE
VAN EEN BEKEURING;
KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN
HOREN TEGENDRAADS
TE KUNNEN ZIJN ZONDER
REPERCUSSIES¹

DE
CANON
VAN
ONDER-
AF

Ik ben het hier grondig mee eens. Kunst maken is een persoonlijke oriëntatie op het maken of dat nu gaat om een subjectieve emotionele of een conceptuele afstandelijke oriëntatie, het is de kunstenaar zelf die dit bepaalt. Het is natuurlijk van belang dat studenten en docenten zich kunsthistorische en kunsttheoretische oriënteren op de kunst. Maar is het goed, zinvol en nodig zo'n algemene Canon? Ik denk van niet. Ik vind het belangrijker, dat men kan discussiëren en van mening verschillen dan dat men uitgaat van een algemene norm. Stilzwijgend instemmen met zo'n normerende canon leidt tot conservatisme en kritiekloze acceptatie van heiligheid van die wet.

Deze lezingen willen een tegenbeweging maken door de aandacht te richten op de persoonlijke canons van kunstenaars. Hoe ziet zo'n canon, eruit en hoe komt hij tot stand? En is het een tijdelijke afspraak of is hij van lange duur? En hoe afhankelijk is die canon van mode's en trends? Dit en andere vragen zijn het onderwerp van deze lezingen cyclus.

In de persoonlijke praktijk van kunstenaars of vormgevers kan zo'n canon van alles zijn. Het is in ieder geval een persoonlijke en bijzondere, voorkeur of methode die verbonden is met het ontstaansproces van kunstwerken. In dat proces wordt de canon uitgevonden en veroverd en waarschijnlijk ook weer bijgesteld. Je kan zo'n canon ook de kernwaarden van je beroeps-uitoefening noemen, zoals een van de deelnemers aan deze lezingencyclus het in een voorgesprek met mij verwoordde.

Maar een ding is zeker deze persoonlijke canon onderscheidt zich van de algemene en wetgevende canon die eerder van boven af opgelegd wordt en die verwijst naar het verleden. De persoonlijke canon is enkelvoudig en als het al een wet is, is het wet voor de kunstenaar zelf, die in de loop van zijn proces ook zijn geldigheid weer kan verliezen.

Merijn Bolink woont en werkt in Amsterdam. Hij studeerde op de AKI, Academie voor Beeldende Kunst te Enschede van 1987-1992. Hij werd meteen na zijn eindexamen ontdekt door Fons Welters, die hem van 1992-2007 vertegenwoordigd heeft.

Ik zelf zag voor het eerst de twee piano's. Ik weet niet meer waar en wanneer, maar ik was meteen gefascineerd door zijn werk. In 1992 toen hij eindexamen deed zaagde hij zijn eigen piano in stukken.

Hij splitste elk stuk in twee gelijke delen, en maakte vervolgens uit al die stukken twee identieke piano's: één 'uitgeholde' versie, met het oorspronkelijke zwart gelakte uiterlijk, en één van het blanke binnenhout, zonder ivoeren toetsen. (Merel Bem De Volkskrant 29-11-2000)

Merijn Bolink is een verzamelaar van dingen. Hij maakt vreemde avontuurlijke combinaties. Bijvoorbeeld de appel die er van binnen uitziet als een sinaasappel. Hoe zit dat precies vraagt Rudi Fuchs hem in een radio interview. (De avonden, 1996/97)

Bolink: *'Het is een doorgesneden uitgeholde appel, met het vruchtvlees van een sinaasappel... Het onderzoek dat ik doe fungeert als motor voor mijn fantasie,* zegt Bolink in het zelfde interview. Hij reanimeert de dingen en is op zoek naar hun ziel. In het Groninger Museum laat hij in 2000 minstens dertien meter beschrijvingen van ideeën voor kunstwerken zien. Pam Emmerik zegt hierover *Bolink heeft een wandschildering gemaakt naar aanleiding van zijn schetsboeken. Zo te zien volgen zijn ideeën elkaar op in een sneller ritme dan zijn hartslag.* (Het wonder werkt 2004)

Henrik Kröner, geboren in Nordhorn, Duitsland, studeerde in 2005 als schilder af op de AKI / ArtEZ Academie voor beeldende kunst.

Daarna sloot hij 2008 zijn Masterstudie af aan het Frank Mohr instituut in Groningen, waar hij nu ook woont en werkt.

Hij had solo tentoonstellingen in Amsterdam 2010 bij Galerie AYAC'S en in 2009 in Sonnega (Friesland) bij Galerie Smarius, en vele groepstentoonstellingen in Nederland en Duitsland.

Wat is er gebeurd met het werk van Henrik sinds hij in juni 2005 afstudeerde op de AKI en een scriptie schreef over *Das Unheimliche*? Zelf zegt hij in een recente statement over zijn nieuwe werk (2010) het volgende: *In mijn nieuwe serie groten-deels kleinformatige werken heb ik mij met het fenomeen ijs bezig gehouden. Fascineert door de mogelijkheid boven het water te kunnen lopen. Dwars doorheen kan je kijken tot aan de grond voorbij aan vele lagen.* Statement H. Kröner Ice Ice, Baby

Die gelaagdheid en transparantie heeft hij gebruikt door op de achterkant te schilderen. Die schildering schijnt op bepaalde plekken aan de voorkant er doorheen. Op die voorkant zie je voorzichtige tekeningen ontstaan over alledaagse onderwerpen. *Ze zijn geïnspireerd op gevonden afbeeldingen uit de jaren '80. We herkennen misschien Ringo Starr of een latere ster Paris Hilton.* Toos Arends:
Opening Tentoonstelling Ice Ice Baby 2010

Het lijkt ver weg het landschap en het atelier in Tweekelo met zijn 'unheimliche Maikafer' denk ik even, maar toch ook weer niet. De eigenschappen van het ijs brachten hem op het idee in de voorkant een achterkant mee te laten sluimeren.

Een sluimering die het bekende en vertrouwde een andere onbekende klank en kleur geeft.

Beeldend Kunstenaar woont en werkt in Dieren. Docent aan de AKI, Enschede 1965-2000. Mede-oprichter Instituut Houtappel. Hij was de spil en mede-oprichter van Enschedese School in 1976. Coda 2010 *'Oorlog bij het ontbijt'*, een tentoonstelling samen met Cornelius Rogge.

Vanaf 1968 toen Joop Hardy directeur werd ging er op de AKI een nieuwe wind waaien. Geert Voskamp, hoorde samen met Dries Ringenier en Hans Ebeling Koning tot de vernieuwers. Het was de tijd van het ludieke protest van Provo. In de kunst was er o.a. Fluxus en Landart die de toon aangaven.

De AKI verandert van een brave kunstnijverheidsschool in experimentele *'werkgemeenschap van docenten en studenten'* (Joop Hardy, Tubantia 1968). Studenten werden het veld of de wijk in gestuurd en werkte in projecten waarbij de 'heroriëntering op de zintuiglijke waarneming' en het vastleggen ervan centraal stonden. Ook werden er gezamenlijke fietstochten georganiseerd. Geert was inspirator van veel theatergebeuren en moedigde studenten aan zelf te gaan experimenteren met film.

Met Lambertus Lambregts (toen student) richtte hij Instituut Houtappel op dat o.a. op theateraal gebied actief was. Het stuk *Polemus* had later in het Holland Festival (1984) landelijk succes.

De Enschedese School een ander project waar Geert een grote rol in speelde *maakte werk in oplage, meestal van een paar honderd stuks, dat abonnees konden aanschaffen. Wie zich opgaf, kreeg voor een redelijke prijs per post ... een klein object, een soms nietig voorwerp dat desalniettemin de tongen losmaakte, het hart beroerde.*
(C. Strauss Trouw 5/2/1997)

Ik zal in gesprek met Geert terugkijken en van gedachte wisselen over een aantal belangrijke momenten door hem uitgekozen die karakteristiek waren voor de AKI in de jaren 1970-80.

In mijn werk ben ik op zoek naar de 'lege' plekken' in de kunstgeschiedenis. Ik zie de kunstgeschiedenis als een fictief verhaal dat telkens opnieuw wordt verteld, en probeer dat wat in dat verhaal wordt vergeten te reanimeren, schrijft Florette Dijkstra op haar website.

Florette is schrijfster en beeldend kunstenaar en beide activiteiten zijn voortdurend op elkaar betrokken. In Mei gaf ze in Amsterdam een lezing over 10 boeken, die haar dierbaar zijn. Ik was er niet, maar kon omdat het opgenomen werd haar lezing toch volgen. Ik was getroffen door de toon en de steeds terugkomende zoektocht naar de oorsprong van het kunstwerk bij al deze schrijvers/kunstenaars.

Later zag ik in de tentoonstelling aldaar een prachtige tekening van Dijkstra van een verstilde afgesloten werkkamer met een tafel. Het was de tafel in de werkkamer van Musil. In de zomervakantie las ik haar roman *De onvoltooide*. Van binnenuit bewoog ik door de werkkamer van de schrijfster/hoofdpersoon Erica. De gordijnen zijn gesloten en het elektrische licht is kunstmatig. *Dat kunstmatig licht, de dingen om me heen en ik: we zijn van een zelfde natuur, niets weerhoudt ons om door te gaan.*

De oorsprong van het kunstwerk en de plek waar het ontstaat vallen vaak samen. In haar werk zo zegt ze zelf reflecteert ze over de' *introspectie die voorafgaat aan het creëren van een kunstwerk en wat erop volgt.*

Ben Kruisdijk studeerde in 2005 af op de AKI / ArtEZ te Enschede. Tevens was hij in 2009 en 2010 als docent verbonden aan de AKI. Binnenkort is recent werk te zien in de tentoonstelling *The Emotional Umbrella* (samen met Marilou van Lierop) in Galerie Frank Taal in Rotterdam: 22.10.2011 - 20.11.2011. Verder exposeert hij regelmatig in binnen en buitenland en vormt hij een kunstenaars collectief samen met Connie Kuilboer.

Beeldend kunstenaar Ben Kruisdijk is in eerste instantie een tekenaar, maar niet een tekenaar in de traditionele zin des woord, zijn eigen handschrift is namelijk ondergeschikt aan de visuele talen die hij bijeen brengt in zijn werk. Hij citeert regelmatig anatomische afbeeldingen uit oude boeken, stripverhalen, flora en fauna afbeeldingen en reproducties van modernistische werken van de eerste helft van de 20ste eeuw.

Naast de meerdere technieken die hij hiervoor hanteert weet hij ook een divers scala aan media te benutten als drager voor zijn werken. Één van de meest uitgesproken voorbeelden hiervan is zijn gebruik van röntgen foto's om afbeeldingen in te krassen. Kruisdijk zegt hierover: omdat ik röntgenfoto's esthetisch gezien erg interessant vond en wist dat ze een aparte visuele taal vormden, die uitsluitend in de medische wereld als iets alledaags werd ervaren, besloot ik om ze toe te eigenen en in de kunstwereld te plaatsen, waar men met andere uitgangspunten naar ze kijkt. Mede hierdoor lijken zijn werken gegrond in de wetenschap. Echter door een sterke melancholische ondertoon weet hij het wetenschappelijke karakter van zijn beelden te overstijgen.

Tekst over genomen van de website van
Galerie Frank Taal www.franktaal.nl

www.benkruisdijk.com

Harmen Liemburg begon zijn carrière als kartograaf. Op zoek naar een manier om zijn grafische uitdrukkingsmogelijkheden te vergroten, ging hij naar de Gerrit Rietveld Academie. Daar werd hij onderdeel van een nieuwe generatie ontwerpers, één die nauw verbonden is met de wereld van beeldende kunst, musea en onderwijs.

Liemburg is geobsedeerd door zeefdruk, en gebruikt het medium om onverwachte resultaten te bereiken. In zijn werk benadrukt hij het verhalende aspect en de plotselinge schoonheid van alledaagse beelden zoals logos en verpakkingen, die door middel van collagetechnieken met elkaar worden verweven.

Zijn projecten richten zich vooral op de productie van drukwerk, dat hij onder andere gebruikt om tentoonstellingsruimten te transformeren. In zijn lezingen en workshops probeert hij studenten ervan te overtuigen te beginnen met het uitschakelen van hun computers, maar laat tegelijkertijd zien hoe digitaal gereedschap kan aansluiten op analoge drukprocessen.

Liemburg is naast grafisch ontwerper en kunstenaar ook design journalist, met name voor het Nederlandse tijdschrift Items.

www.harmenliemburg.nl

Leeft en werkt in Arnhem. Opleiding:
Hogeschool voor de Kunsten Arnhem 1984-1989
Jan van Eyck Academie Maastricht 1989-1991
Laatste Solotentoonstelling: Dynamics
of representation (samen met Toon Teeken)
Galerie Ferdinand van Dielen Amsterdam.
Komende Groepstentoonstelling LICHT!
Nieuwe Vide in Haarlem: 29.10-03.12 2011

Kuitenbrouwer's werk gaat over waarnemen.
Het waarnemen in haar werk geschiedt altijd door
iets anders heen; lenzen en vergrootglazen vervan-
gen het menselijk oog. Haar werk bestaat vaak uit
samengestelde beelden en fragmenten van beelden
die onderlinge associaties aangaan. Eigenlijk is
Kuitenbrouwer een verzamelaar van beelden en
ontstaat er in elk werk wel weer een klein archief.

In de tekst 'Der erweiterte Blick' schrijft ze het vol-
gende: *Mijn verhouding tot de wereld is een indirecte.
Alles in mijn werk duidt op die indirecte omgang,
evenals de titels van teksten en tentoonstellingen:
'Instant extension', 'De wereld is een omleiding', 'Hier
is gisteren-Yesterday is here', 'Autoreverse reflections'.
Om tot een (reflexief) inzicht te komen moet er iets
tussen waar je op uitzielt en jezelf geschoven worden.
Iets dat de blik niet blokkeert, maar omleidt.*

Kuitenbrouwer probeert door middel van haar werk
grip op de wereld te krijgen. Omdat we de wereld
van zo nabij meemaken en aanschouwen moet er
altijd iets tussen geschoven worden. Een tussenruimte
die soms een loep is, maar het kan ook een lens zijn.
Een loep om iets kleins dichterbij te brengen en soms
een lens om het verre zichtbaar te maken. Maar de
tussenruimte, waardoor we afgesloten van de wereld
en op afstand een eigen beleving opbouwen, blijft
een constante in het werk van Kuitenbrouwer.

Karin Seydel is beeldend kunstenaar en woont en werkt in Apeldoorn. Ze studeerde in 2011 af op de AKI / ArtEZ in Enschede. Ze studeerde psychologie aan de Universiteit Utrecht 1980-1987 en danstherapie aan het conservatorium Enschede 1992-1995.

Haar werk kenmerkt zich door een speelse betrokkenheid. Ze kan met die betrokkenheid veel kanten op zonder dat haar methode verdwijnt.

Wat die methode is, is moeilijk vast te stellen, maar er blijft in al haar werk iets dat een methode verraadt. Zo legt ze de vinger op het concept universaliteit, door de enkelvoudigheid van haar eigen gezicht met de universele wetmatigheden te tonen. Een ander werk gaat over de menselijke taal en de universaliteit van de basisklinkers (I-OE-A). Deze drie klanken worden over heel de wereld universeel gebruikt om de rest van de zin te kunnen interpreteren.

Naar aanleiding van dit onderzoek heeft Karin een muziekstuk gecomponeerd. Bij het uitspreken van deze I-OE-A klanken krijgt de keel een bepaalde vorm. Die vorm heeft Karin gebruikt als universele muzieknotatie. Die klanken worden door enkelvoudige mensen uitgesproken. Maar ook kan haar werk gaan over hoe een specifieke intentie invloed heeft op bijvoorbeeld het kunstbeleid, de gezondheid van zowel de samenleving als het individu en voedsel.

Karin kan in een speelse wandeling hoog op een dak (in) een gedicht zijn. Of de combinatie van een ik figuur en de verticale horizon. Is de verticale horizon nog een horizon? Of ben ik zelf een verticale horizon?

Haar werk geeft altijd iets te ervaren en te denken.

En wat te denken van een performance met

Karin in een witte schort die je contract,
dat niet klopt verbrand! Fluxus?

Wat zou de canon zijn die dit alles eenheid geeft?
Wat en hoe kwam ze die tegen? Zij zal de laatste zijn
in de reeks lezingen en gesprekken die een licht werpen
op die universele enkelvoudige canon.

